

Finanční analytický úřad

✉: pošt. přihrádka 675, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1, dat. schránka: egi8zyh
☎: +420 257 044 501; fax: +420 257 044 502

Č. j.: FAU-46193/2021/03
Právní stav ke dni: 1. června 2021

METODICKÝ POKYN č. 3
Finančního analytického úřadu
ze dne 31. května 2021
určený povinným osobám¹
ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTEČNÉHO MAJITELE

Obsah

Část první – Úvodní ustanovení	2
I. Úvod	2
II. Právní úprava v AML zákoně	2
III. Význam pojmů	3
Část druhá – Právní úprava skutečného majitele a její výklad	4
I. Definice pojmu skutečný majitel obecně	5
II. Výklad pojmu skutečný majitel obecně	5
III. Skutečný majitel transakce	13
Část třetí - Zjišťování skutečného majitele	14
I. Zjišťování skutečného majitele jako součást opatření kontroly klienta	14
II. Zjišťování vlastnické a řídicí struktury klienta	15
III. Další povinnosti související se zjišťováním skutečného majitele	17
Část čtvrtá – Postup při zjišťování skutečného majitele	18
I. Obecný postup	18
II. Evidence skutečných majitelů a zjištění nesrovnalosti	19
III. Postup v případě rizikových klientů	21

¹ Povinné osoby podle § 2 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**AML zákon**“).

IV. Rozlišení postupu při zjišťování skutečného majitele klienta v návaznosti na zemi, v níž je evidován	22
V. Postup při zjišťování skutečného majitele transakce	23
VI. Příklady k určení SM.....	24
Část pátá – ML/TF rizika a varovné signály	25
I. Obecně.....	25
II. Příklady rizikových faktorů a varovných signálů spojených s povinnostmi zjišťovat skutečného majitele klienta včetně jeho vlastnické a řídicí struktury.....	26
Část šestá – Závěrečná ustanovení.....	27

Část první – Úvodní ustanovení

I. Úvod

K účinným nástrojům boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu nepochybně patří **zjišťování skutečného majitele**, anglicky označovaného jako „Ultimate Beneficial Owner (UBO)“, **u právnických osob, svěřenských fondů a jiných právních uspořádání bez právní osobnosti** (dále jen „skutečný majitel“). Požadavek zavést opatření k zajištění transparentnosti výše uvedených entit je obsažen nejen v Doporučeních FATF² č. 24 a 25, ale je i součástí evropského a vnitrostátního práva. Tento dokument se soustředí zejména na postup při zjišťování skutečného majitele ze strany povinných osob, včetně využívání evidence skutečných majitelů, a na související problematiku **zjišťování vlastnické a řídicí struktury klienta**. V rámci uplatňovaného postupu ke zjišťování skutečných majitelů je pozornost soustředěna i na povinnost zajistit informace umožňující rekonstruovatelnost zvoleného postupu.

Hlavním cílem tohoto metodického pokynu Finančního analytického úřadu (dále jen „**FAÚ**“) je poskytnout povinným osobám vodítko pro výklad a aplikaci AML zákona ve vztahu k plnění povinností spojených se zjišťováním skutečného majitele a upozornit je na novou právní úpravu v této oblasti, kterou je zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále jen „**ZESM**“), který je primárně určen pro evidující osoby a který stanovuje konstrukce určování osoby skutečného majitele. Povinné osoby by tak neměly svou činností nahrazovat povinnosti evidujících osob dle ZESM³, ale měly by se soustředit na plnění povinností, které vyplývají z AML legislativy. V neposlední řadě je úkolem tohoto dokumentu nahradit stávající metodický pokyn v této oblasti ze dne 17. května 2017 vedený pod č. j. FAU-30944/2017/03.

II. Právní úprava v AML zákoně

Zjišťování skutečného majitele je nedílnou součástí identifikace a kontroly klienta a AML zákon tuto problematiku výslovně upravuje v následujících ustanoveních: **§ 4 odst. 4, § 8 odst. 8 písm. a), § 9 odst. 2 písm. b).**

² Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení, známé jako Doporučení FATF, jsou vydávány mezinárodní mezinárodní organizací Financial Action Task Force (FATF) – více na www.fatf-gafi.org. Tyto standardy představují ideový předobraz a výkladové vodítko jak úpravy obsažené v evropských předpisech, tak i v AML zákoně.

³ Zejména pro evidující osoby je určen informativní materiál Ministerstva spravedlnosti „Příručka evidování skutečných majitelů“, dostupné na esm.justice.cz.

Se zjišťováním skutečného majitele dále souvisí následující ustanovení AML zákona: § 4 odst. 5 písm. b), § 6 odst. 1 písm. h), § 6 odst. 2 písm. a), § 9a odst. 3 písm. a), § 11 odst. 2, § 11 odst. 5, § 11 odst. 6, § 13 odst. 2 písm. b), § 15, § 15a, § 39 odst. 1 písm. k) bod 2 a § 44a⁴.

Některé typy povinných osob jako úvěrové a finanční instituce, které podléhají působnosti **vyhlášky České národní banky č. 67/2018 Sb.**, o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „**AML vyhláška**“), musí rovněž plnit dodatečné povinnosti vyplývající z tohoto prováděcího předpisu.

III. Význam pojmů

Pro lepší pochopení a výklad problematiky je vhodné upřesnit význam některých pojmů, se kterými tento metodický pokyn pracuje:

- **AML/CFT** – anglická zkratka pro „anti-money laundering / countering the financing of terrorism“, tj. boj proti praní špinavých peněz (neboli legalizaci výnosů z trestné činnosti) a financování terorismu
- **ESM** – zkratka pro „evidenci skutečných majitelů“, tj. národní evidence skutečných majitelů právnických osob a právních uspořádání vedená v souladu se zákonem č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů
- **EU** - Evropská unie
- **EHP** - Evropský hospodářský prostor
- **Fundace** – nadace a nadační fond
- **Metodický pokyn FAÚ č. 9** – Metodický pokyn FAÚ č. 9 kontrola klienta (určený úvěrovým a finančním institucím) dostupný na: <https://www.financnianalytickurad.cz/mezinarodni-a-pravni-agenda/pravni-agenda-narodni.html>.
- **Obchod** – (definovaný v § 4 odst. 1 AML zákona) podle kontextu buď jednorázový obchod mimo obchodní vztah, anebo dílčí transakce v rámci obchodního vztahu
- **Obchodní korporace** – obchodní společnosti a družstva
- **Obchodní vztah** – smluvní vztah definovaný v § 4 odst. 2 a § 54 odst. 7 AML zákona
- **PEP** – anglická zkratka pro „politically exposed person“, tj. politicky exponovaná osoba ve smyslu § 4 odst. 5 AML zákona.
- **Právní uspořádání** – svěřenský fond nebo zahraniční svěřenský fond či jemu strukturou nebo funkcemi podobné zařízení řídicí se právem jiného státu
- **Princip KYC** – anglická zkratka pro princip „know your customer/client“, tj. princip poznej svého klienta
- **Riziko ML/TF** – představuje riziko praní špinavých peněz nebo financování terorismu, z anglické zkratky pro „money laundering / terrorism financing“
- **Rizikový klient** – vyšší míra rizika ML/TF u klienta
- **SM** – zkratka pro „skutečného majitele“
- **Vysoce riziková třetí země** – země se strategickými nedostatky v oblasti AML/CFT, která je hrozbou pro mezinárodní finanční systém. (země definované FATF a EU, případně rozšířené o země určené povinnou osobou)

---

⁴ Ustanovení § 44a AML zákona, týkající se přestupku nesplnění povinnosti ve vztahu k nesrovnalostem v evidenci skutečných majitelů, bude účinné od 1. 6. 2021.

Část druhá – Právní úprava skutečného majitele a její výklad

AML zákon požaduje **zjištění totožnosti SM klienta** jako součást kontroly klienta⁵ nejpozději **před uskutečněním prvního obchodu v rámci obchodního vztahu** nebo **před uskutečněním obchodu mimo obchodní vztah**. S tímto postupem **AML zákon** spojuje další zákonné požadavky ve vztahu k povinným osobám, jako je:

- Zjištění a ověření totožnosti SM z důvěryhodných zdrojů [§ 9 odst. 2 písm. b) AML zákona]
- Zaznamenání zjištěných identifikačních údajů SM a postupu při zjišťování SM [§ 9 odst. 6 písm. a) AML zákona]
- Zjištění a ověření, zda SM není PEP nebo osobou, vůči níž ČR uplatňuje mezinárodní sankce [§ 8 odst. 8 písm. a), § 9 odst. 2 písm. b) AML zákona]
- Získání dalších dokumentů nebo informací o SM, a to v rozsahu potřebném k účinnému řízení rizik, pokud je uplatňována zesílená identifikace a kontrola klienta [§ 9a odst. 3 písm. a) AML zákona]
- Aktualizace informací o klientovi (§ 8 odst. 9 AML zákona)
- Odmítnutí uskutečnit obchod nebo navázat obchodní vztah, příp. ukončit obchodní vztah s klientem, v případě, že povinná osoba musí provést identifikaci nebo kontrolu klienta a klient neposkytne potřebnou součinnost při kontrole nebo existují pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých klientem nebo o pravosti předložených dokladů, nebo povinná osoba nemůže z jiného důvodu tuto povinnost splnit (§ 15 odst. 1 AML zákona)
- Podání oznámení podezřelého obchodu (§ 18 AML zákona) obligatorně při splnění podmínky stanovené v § 6 odst. 2 písm. a) a v závislosti na uvážení povinné osoby za situace uvedené v § 6 odst. 1 písm. h) AML zákona
- Postup povinné osoby při zjištění nesrovnalostí spojených s ESM (§ 15a AML zákona)
- Uchování informací a dokumentů získaných při zjišťování SM [§ 16 odst. 1 písm. d) AML zákona]

AML vyhláška pak ve vztahu k vybraným povinným osobám, jež se jí musejí řídit, upřesňuje následující:

- Zakotvení země původu, předmětu činnosti, povolání a zdroje majetku SM jako skutečností, jež je v případě, je-li to důvodné, nutno zohlednit jako faktor při stanovení rizikového profilu klienta [§ 7 odst. 1, § 7 odst. 2 písm. a), § 7 odst. 2 písm. g), § 7 odst. 2 písm. m)]
- Zakotvení země původu SM, je-li státem, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a je takto označen v přímo použitelném předpise Evropské unie nebo je takto označen FATF ve veřejném prohlášení zveřejněném na jeho internetových stránkách, jako faktoru zvýšeného rizika, v jehož případě je nutno stanovit rizikový profil klienta s vyšším rizikem [§ 9 odst. 3 písm. a)]
- Zakotvení skutečnosti, že SM klienta je zapsán na seznamu osob a hnutí, vůči nimž jsou uplatňována sankční opatření v souladu s jinými právními předpisy sloužícími k provádění mezinárodních sankcí, jako faktoru zvýšeného rizika, v jehož případě je nutno stanovit rizikový profil klienta s vyšším rizikem [§ 9 odst. 3 písm. b)]
- Zakotvení skutečnosti, že SM klienta je PEP, nebo jedná ve prospěch PEP, jako faktoru zvýšeného rizika, v jehož případě je nutno stanovit rizikový profil klienta s vyšším rizikem [§ 9 odst. 3 písm. c)]
- Zakotvení nezbytnosti učinění všech opatření, která lze po povinné osobě rozumně požadovat, ke zjištění země původu SM klienta (§ 11 odst. 2)

---

⁵ Více ke kontrole klienta uvádí metodické pokyny FAÚ č. 9 a č. 10, který je v přípravě.

Pro naplnění povinností spojených se zjištěním totožnosti SM je třeba vycházet z definice a výkladu pojmu skutečný majitel, které odpoví na otázku: „Kdo má být v daném případě považován za klienta SM a na základě čeho?“

I. Definice pojmu skutečný majitel obecně

Pojem **skutečný majitel** je pro účely AML zákona definován v ustanovení § 4 odst. 4 AML zákona. Novelou AML zákona⁶ dostala tato definice změny a nově⁷ je vyjádřena následovně:

Skutečným majitelem se pro účely tohoto zákona rozumí

- a) **skutečný majitel podle zákona upravujícího evidenci skutečných majitelů** (tj. ZESM) nebo
- b) **fyzická osoba, za kterou se obchod provádí.**

Vlastní definice pojmu SM právnické osoby či právního uspořádání je tak obsažena v ustanovení § 2 písm. e) ZESM, na nějž AML zákon prostřednictvím svého ustanovení § 4 odst. 4 odkazuje. Podle § 2 písm. e) ZESM je **skutečným majitelem každá fyzická osoba**, která je

1. **koncovým příjemcem** nebo
2. **osobou s koncovým vlivem.**

Pojmy koncový příjemce a osoba s koncovým vlivem budou osvětleny níže.

K výše uvedené definici a následnému zjišťování SM je možné vztáhnout tato základní pravidla:

- SM se **zjišťuje ve vztahu ke všem právnickým osobám**, které mohou mít SM, a **právním uspořádáním** (tuzemským i zahraničním).
- SM může být **pouze fyzická osoba.**
- **Některé právnické osoby nemusí mít SM** [§ 7 ZESM], a to vzhledem ke smyslu tohoto pojmu. Pak se u nich SM nezjišťuje.
- Ve vztahu k jednomu klientovi může být v postavení SM **více než jedna fyzická osoba** (aniž by muselo jít o jednání ve shodě⁸).

II. Výklad pojmu skutečný majitel obecně

Podstata definice SM se od 1. 6. 2021 změnila. K výkladu pojmu SM je nutno nejdříve vysvětlit výše zmiňované pojmy **koncový příjemce** a **osoba s koncovým vlivem**. Jedná se o dvě rovnocenné složky, které jsou klíčové pro vymezení SM a zodpovězení otázky, na základě čeho je takto určen. Jako SM může být stanovena fyzická osoba proto, že je koncovým příjemcem (pasivní složka) nebo proto, že je osobou s koncovým rozhodujícím vlivem (aktivní složka). V praxi budou zpravidla obě tyto podmínky naplněny zároveň, ale jelikož **práva spojená s podílem na zisku** (či na likvidačním zůstatku) a **práva spojená s rozhodováním**

⁶ Změnový zákon č. 527/2020 Sb.

⁷ Účinnost ustanovení ke dni 1. 6. 2021.

⁸ Dle § 78 odst. 1 ZOK se za **jednání ve shodě** považuje jednání dvou nebo více osob nakládajících hlasovacími právy za účelem ovlivnění, ovládnutí nebo jednotného řízení obchodní korporace. Osoby jednající ve shodě plní své povinnosti z toho vyplývající společně a nerozdílně.

(podíl na hlasovacích právech) **mohou být i oddělená**, respektive je mohou vykonávat různé osoby, je třeba k určení osoby SM znát:

1. kdo z činnosti právnické osoby či právního uspořádání profituje,
2. kdo rozhoduje o právnické osobě či právním uspořádání.

Jak bude dále rozvedeno, pokud nelze takovou osobu v případě korporace určit, považuje se za SM tzv. **náhradní SM**, což je v korporaci každá osoba v jejím vrcholném vedení, respektive každá osoba ve vrcholném vedení korporace na vrcholu struktury vztahů.

• **Pojem - Koncový příjemce**

Podle § 2 písm. c) ZESM je koncovým příjemcem **osoba, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby (fyzické či právnické) nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání (dále jen „prospěch“), a tento prospěch dále nepředává.**

Na rozdíl od úpravy § 4 odst. 4 AML zákona účinné před 1. 6. 2021 je současné vymezení skutečného majitele obecnější. Výše uvedená definice koncového příjemce hovoří o **majetkovém prospěchu**, tj. o kritériu, které má širší význam, protože se neomezuje jen na příjem ze zisku, ale obsahuje např. i výplatu podílu na likvidačním zůstatku. Podstatné je zhodnocení toho, zda prospěch může být získán, a na základě čeho tomu tak je. Takovou skutečností bude zpravidla formální pozice dané osoby (typicky společníka), ale může jí být i např. neformální dohoda či úzus mezi tím, kdo prospěch generuje, a tím, kdo jej přijímá (např. smluvní ujednání mezi společníky/společnickem a třetími osobami jako např. smlouvy s významnými věřiteli právnické osoby či smlouvy o tiché společnosti).

Jaká část prospěchu je „**podstatná**“, je třeba posuzovat vždy individuálně.⁹ Nehodnotí se, zda je prospěch podstatný či významný z hlediska příjemce, ale zda je **podstatný z hlediska právnické osoby nebo právního uspořádání**, které jej generují.

Majetkový prospěch může být danou osobou **získán nepřímo**, tedy prostřednictvím jiné osoby, přičemž tento zprostředkovaný vztah je třeba vykládat v co nejširším možném rozsahu. Nepřímost nastává při angažování jiné osoby nebo osob, ať už fyzických nebo právnických, přičemž prostředníkem může být také právní uspořádání (typicky je-li v něm společnost spravována).

Např. strukturování v rámci holdingové skupiny, která obsahuje holdingovou mateřskou společnost, která má pod sebou provozní dceřiné společnosti. Nebo strukturování svěřenského fondu (tzv. obchodní SF), který má ve vlastnictví podíly obchodní korporace.

Podstatnou skutečností je, že nadále zůstává zachována **hranice 25 % na rozdělovaném prospěchu**, kdy ZESM závazně stanoví, že **koncovým příjemcem je každá osoba**, která:

- V případě **obchodních korporací** má **podíl více než 25 % na zisku, na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku** obchodní korporace.
- V případě **jiných právnických osob** má **podíl** na prospěchu v objemu **více než 25 % z celkového majetkového prospěchu** tvořeného při její činnosti nebo likvidaci.

Pro obě kategorie se nadále uplatní domněnka, že tento prospěch není dále předáván, tj. končí u dané osoby. Pokud je prospěch dále předáván, pak předávající osoba není SM. Koncovým příjemcem, stejně jako osobou s koncovým vlivem, může být i právnická osoba. Bude se však jednat o právnickou osobu, která sama SM nemá ve smyslu § 7 ZESM - jejich taxativní výčet je uveden na str. 13 pokynu.

⁹ Viz více důvodová zpráva k ZESM a Příručka evidování skutečných majitelů.

- **Pojem - Osoba s koncovým vlivem**

Pojem koncový vliv obsahově odpovídá pojmu **kontrola v konečném důsledku**. Podle § 2 písm. d) ZESM je osobou s koncovým vlivem **osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání**.

Na rozdíl od spíše pasivní pozice získávání prospěchu je výkon rozhodujícího vlivu založen na aktivním jednání.¹⁰ Pozici osoby s koncovým vlivem však zakládá i pouhá možnost rozhodující vliv vykonávat, není tedy nutné, aby byl koncový vliv skutečně vykonáván (avšak nespadá sem čistě hypotetická možnost jako např. právnická osoba, která ještě nevznikla).

Příkladem možného výkonu rozhodujícího vlivu je např. společník obchodní korporace, který se zdrží výkonu hlasovacích práv, ačkoli pokud by je aktivně využíval, disponoval by rozhodujícím vlivem v dané společnosti.

Za **rozhodující vliv** je třeba považovat vliv, který umožňuje jednoznačně řídit a kontrolovat právnickou osobu či právní uspořádání, přičemž rozhodující vliv musí být vždy posuzován individuálně. Osoba s koncovým vlivem představuje původní zdroj rozhodujícího vlivu, vliv u ní začíná.

Osoby s koncovým vlivem podrobněji definuje v § 4 odst. 1 a 2 ZESM takto:

- **U obchodních korporací** - každá osoba (fyzická i právnická), jež je ovládající osobou podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (ZOK).¹¹
- **U jiných korporací** (např. ve spolku) a dále **v bytovém nebo sociálním družstvu** – se má za to, že koncový vliv má každá fyzická osoba, která je členem jejich statutárního orgánu.

Pokud je toto splněno a povinná osoba nemá v tomto směru žádné pochybnosti, může dané fyzické osoby označit za osoby s koncovým vlivem.

U korporace je pak možné postavení **SM jako osoby s rozhodujícím vlivem** stanovit také dle pomocného interpretačního pravidla tzv. indikátoru v § 4 odst. 3 ZESM. Jeho aplikace připadá v úvahu, pokud se neuplatní výše uvedená pravidla a má-li fyzická osoba přímý či nepřímý podíl na hlasovacích právech, **kteřý významně převyšuje podíly na hlasovacích právech ostatních osob, zejména je-li větší než 25 %**. Význam indikátoru spočívá v pomoci vymezit okruh osob, na které je při zjišťování SM třeba zaměřit pozornost. Nemá však funkci vyvratitelné právní domněnky.

V rámci obou výše uvedených složek SM je podstatné, že jde o faktický stav. Postavení SM může být založeno jak právní skutečností (např. zakladatelské právní jednání, rozhodnutí orgánu společnosti o vyplacení podílu na prospěchu, prohlášení společníků o jednání ve shodě aj.), tak neprávní skutečností (např. vliv vyplývající z partnerského vztahu či rodinných vazeb). Na rozdíl od SM nejsou pojmy koncový příjemce a uplatňování koncového vlivu nutně vázány na fyzickou osobu. Lze je tak aplikovat i ve vztahu k právnickým osobám (zejména těm, které SM nemají, např. obcím).

¹⁰ Důvodová zpráva k ZESM, str. 69.

¹¹ Viz § 74 odst. 1 a § 75 ZOK – jde o to, že při zjišťování skutečného majitele je možné se opřít o vyvratitelné právní domněnky vážící se k ovládající osobě, jež jsou zakotveny v zákoně o obchodních korporacích. Ovládání je v tomto zákoně definováno materiálně, obdobně jako koncový vliv. Více uvádí Příručka evidování skutečných majitelů.

Vzhledem k výše uvedenému je v rámci vymezení SM nutné obě roviny (tj. profitování a kontrolu) formálně oddělit a odděleně posuzovat. Viz níže uvedený diagram:¹²

Výklad pojmu skutečný majitel

Obecně lze v pojmu SM oddělit rovinu materiální a rovinu formální. **Materiálním SM** je ten, kdo má skutečně na právnickou osobu nebo právní uspořádání rozhodující vliv nebo z ní má určitý prospěch. **Formálním SM** je pak ten, kdo jím je pouze s ohledem na svou pozici (funkci), bez ohledu na faktický stav (reálný vliv). Tzv. **náhradní SM** nastupuje jen ve vztahu ke korporacím v případě, že nelze určit materiálního SM. V případě korporací je materiální pojetí primární, v případě svěřenských fondů a fundací stojí oba přístupy vedle sebe.

• **Skutečný majitel v materiálním smyslu**

Ustanovení § 2 písm. e) ZESM stanoví, že **skutečným majitelem právnické osoby či právního uspořádání je každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem.**

Uvedená definice SM se váže ke SM v materiálním smyslu, tedy k **fyzické osobě, která má faktickou nebo právní možnost vykonávat rozhodující vliv či být přímo nebo nepřímo příjemcem prospěchu.**

Níže jsou pro přehlednost v tabulce zachycena další pravidla pro určování SM v materiálním smyslu, jež rozvíjejí základní pravidlo uvedené ve výše zmíněném ustanovení § 2 písm. e) ZESM, přičemž podrobnější informace obsahuje Příručka evidování skutečných majitelů.

¹² Důvodová zpráva k ZESM str. 65.

Tabulka č. 1 - Materiální SM

<u>Subjekt</u>	<u>Skutečný majitel (SM) v materiálním smyslu</u>	
	<u>Koncový příjemce</u>	<u>Osoba s koncovým vlivem</u>
<p>Obchodní korporace</p> <p><u>§ 3 odst. 2 ZESM</u> <u>§ 4 odst. 1, 3 ZESM</u></p> <p>(V praxi budou zpravidla hlasov. práva i práva na zisk spojena)</p>	<p><u>Konkretizace obecného pravidla (§ 3/2)</u> Každá osoba, která má právo přímo či nepřímo na podíl na prospěchu korporace¹³ větší než 25 %.</p> <p><u>Vyvratitelná právní domněnka</u> Podíl není dále předáván.</p> <p><u>Může se uplatnit i obecné pravidlo (§ 3/1)</u></p>	<p><u>Pravidlo (§ 4/1)</u> Každá FO, která je ovládající osobou. ¹⁴ FO jedná sama nebo jedná ve shodě. FO jedná sama - tj. společník, který má alespoň 40% podíl na hlasov. právech, pokud zde současně není společník se stejným nebo vyšším podílem (§ 75/2 ZOK). - tj. společník, který má alespoň 30 % podíl na hlasov. právech a tento podíl za podmínek uvedených v § 75/4 ZOK představoval více než polovinu hlasov. práv přítomných osob.</p> <p><u>Interpretační pravidlo pro větší množství společníků - indikátor</u> FO má přímý či nepřímý podíl na hlasovacích právech, přičemž podíl na hlasov. právech významně převyšuje ostatní podíly, zejména je-li větší než 25 %.</p>
<p>Jiné právnické osoby</p> <p>Bytové nebo sociální družstvo</p> <p><u>§ 3 odst. 1 ZESM</u> <u>§ 4 odst. 2, 3 ZESM</u></p>	<p><u>Obecné pravidlo (§ 3/1)</u> Každá osoba, která může přímo či nepřímo získávat více než 25 % z celkového majetk. prospěchu PO.</p> <p><u>Vyvratitelná právní domněnka</u> Předpoklad, že prospěch dále nepředává.</p>	<p><u>Vyvratitelná právní domněnka (§ 4/2)</u> Každá FO, která je členem jejich statutárního orgánu.</p> <p><u>Interpretační pravidlo pro větší množství společníků - indikátor</u> FO má přímý či nepřímý podíl na hlasovacích právech, přičemž podíl na hlasov. právech významně převyšuje ostatní podíly, zejména je-li větší než 25 %.</p>

Povinné osoby mohou obecně vycházet z předpokladu, že společníci obchodní společnosti mají běžné podíly, s nimiž je spojeno jak právo na zisku, tak hlasovací právo.

Pokud je ovládající osobou obchodní korporace právnická osoba, je třeba dále zjišťovat, kdo ji vlastní. Při zjišťování SM obchodní korporace je důležité zohlednit, zda osoby nerealizují případné **jednání ve shodě**.

Pokud jsou **podíly korporace spravovány prostřednictvím právního uspořádání**, pak pro stanovení SM korporace je třeba vycházet z materiálního pojetí a nikoliv uplatňovat formální kritérium SM právního uspořádání. V praxi tak může nastat situace, kdy SM právního

¹³ Podíl na prospěchu korporace zahrnuje podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku.

¹⁴ Dle Příručky evidování skutečných majitelů a v souladu s § 75 odst. 1 ZOK se může uplatnit domněnka ovládnutí u toho, kdo může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu nebo osobami v obdobném postavení nebo členy kontrolního orgánu obchodní korporace, jejímž je společníkem, nebo může toto jmenování nebo odvolání prosadit.

uspořádání nebudou plně korespondovat se SM korporace. Zpravidla se bude překrývat formální a materiální SM v osobě svěřenského správce nebo obmyšleného.¹⁵

- **Náhradní skutečný majitel**

K aplikaci institutu náhradního SM dochází jen v případě, že **nelze nalézt fyzickou osobu v pozici materiálního SM**, tj. SM dle kritérií koncového příjemce nebo osoby s koncovým vlivem. Materiální SM a náhradní SM se tak nikdy nemohou překrývat.

Situace s náhradním SM může nastat **pouze u korporací** a tento SM je pak určen dle pravidel stanovených v § 5 ZESM.

Pro stanovení náhradního SM mohou existovat tyto důvody:

- 1) **SM není možné reálně zjistit** (např. vlastnická struktura vede do země, která neupravuje registr obdobný ESM a entity ve vlastnické struktuře neposkytují v tomto ohledu součinnost)
- 2) **otázka existence SM je nerozhodnutelná** (klient s velice rozříštěnou vlastnickou strukturou, např. akciová společnost v pozici ovládající osoby a její akcie jsou obchodovány na regulovaném trhu).
- 3) **SM neexistuje** (osobou s koncovým vlivem je osoba podle § 7 ZESM)

Pokud výše uvedené skutečnosti nastanou, pak jsou **náhradním SM všechny osoby ve vrcholném vedení korporace**¹⁶.

Institut náhradního SM se může ve specifických případech uplatnit i řetězově.

Např. korporace s náhradním SM bude uplatňovat rozhodující koncový vliv vůči dalším korporacím, pak SM těchto podřízených korporací budou všechny osoby ve vrcholném vedení korporace s rozhodujícím vlivem, tj. korporace s náhradním SM.

Níže uvedená tabulka zachycuje určování náhradního SM u korporací v levém sloupci, přičemž v pravém sloupci je uvedeno, jaké okolnosti v materiální rovině musejí být naplněny, aby se pravidlo pro náhradního SM v levém sloupci uplatnilo.

¹⁵ Toto plyne nejen ze ZESM, ale opírá se i o AML směrnici, která stanoví formální SM jen pro svěřenské fondy, obdobná uspořádání a právnické osoby fundačního typu, nikoli pro korporace.

¹⁶ **Osobou ve vrcholném vedení** je dle § 2 písm. i) ZESM každá fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činností právnické osoby jako je obchodní vedení a při tom je

1. členem statutárního orgánu právnické osoby nebo osobou v obdobném postavení nebo zastupuje právnickou osobu v tomto orgánu, nebo
2. přímo podřízena statutárnímu orgánu právnické osoby nebo jeho členovi.

Tabulka č. 2 – Náhradní SM

Subjekt	Skutečný majitel (SM)	
	<u>Náhradní SM</u>	<u>SM v materiálním smyslu</u>
<p>Korporace</p> <p>§ 5 odst. 1 ZESM</p>	<p>Každá osoba ve vrcholném vedení této korporace ve smyslu § 2 písm. i) ZESM.</p>	<p><u>Nevyvratitelná právní domněnka (§ 5/1)</u> SM nelze určit, ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze rozumně požadovat</p> <p>nebo</p> <p>Osobou s koncovým vlivem v korporaci je PO, která nemá SM podle § 7 ZESM</p>
<p>§ 5 odst. 2 ZESM</p>	<p>* Každá osoba ve vrcholném vedení této korporace</p>	<p>(§ 5/2) Osobou s koncovým vlivem v korporaci je PO, která nemá SM podle § 7 ZESM a současně Koncovým příjemcem korporace je jiná osoba</p> <p>Pak je SM každá FO, která je koncovým příjemcem korporace vedle SM ve formálním smyslu*</p>
<p>§ 5 odst. 3 ZESM</p>	<p>Pak každá osoba v jejím vrcholném vedení je také SM všech korporací v jí podřízené struktuře vztahů</p>	<p>(§ 5/3) Je-li osoba s koncovým vlivem PO, jejíž SM je určen podle odstavce 1 nebo 2</p>

Příklad k určení SM podle pravidla uvedeného v § 5 odst. 3 ZESM, podle něž **je takto vymezený náhradní SM v této pozici také ve vztahu ke všem korporacím, jež jsou ve struktuře vztahů umístěny pod korporací na vrcholu struktury.**

Např. v holdingové struktuře, v níž žádná z korporací nemá SM v materiálním smyslu, je tak člen/členové vrcholného vedení korporace na vrcholu holdingové struktury SM všech zbylých korporací, a naopak SM těchto korporací nejsou osoby v jejich vlastním vrcholném vedení.

Obecně tedy platí, pokud korporace SM nemá nebo ho nelze zjistit, je jako SM určena osoba z pozice ve vrcholném vedení, přičemž tato osoba je také náhradním SM všech podřízených korporací. Osobou s koncovým vlivem není osoba ve vrcholném vedení mateřské společnosti, ale může jím být sama tato mateřská společnost.

• Skutečný majitel ve formálním smyslu

Vedle skupiny SM v materiálním smyslu upravuje ZESM také SM ve formálním smyslu- **jedná se o osoby, jež jsou SM** nikoli na základě toho, že naplňují kritéria koncového příjemce nebo osoby s koncovým vlivem, ale **na základě jiných skutečností. Fyzická osoba může být formálním SM pouze na základě určité formální pozice/funkce, kterou v právnické osobě či právním uspořádání zastává.** Pravidla určení formálního SM stanovuje § 6 ZESM. Platí, že formální SM může být současně i materiálním SM, tzn., tyto množiny se mohou (a typicky se i budou) překrývat.

Teoreticky však může existovat materiální SM vedle těch formálních SM, tzn., že existence formálního SM nevylučuje souběžnou existenci materiálního SM, kterého však nemusí být možné vždy zjistit.

Příklad, který demonstruje existenci formálního SM a materiálního SM, kteří se nebudou překrývat a budou existovat vedle sebe:

Zakladatel svěřenského fondu od něj bude zcela odříznut a bude tak v pozici formálního SM. Svěřenský správce tohoto fondu, jenž bude neodvolatelný zakladatelem, bude v pozici formálního i materiálního SM. A beneficiant, který bude prospěch předávat jiné fyzické osobě, bude opět jen formálním SM, zatímco tato jiná fyzická osoba bude v pozici materiálního SM svěřenského fondu.

Níže uvedená tabulka shrnuje určování SM ve formálním smyslu u právnických osob a právních uspořádání. V levém sloupci jsou obsažena pravidla pro určení formálního SM, přičemž v pravém sloupci je uvedeno, jaké okolnosti v materiální rovině musejí být naplněny, aby se pravidlo v levém sloupci uplatnilo.

Tabulka č. 3

Subjekt	Skutečný majitel (SM)	
	<u>SM ve formálním smyslu</u>	<u>SM v materiálním smyslu</u>
Fundace § 6 odst. 1 ZESM	Vždy také FO, kterými jsou: - zakladatel - člen správní rady - člen dozorčí rady - revizor - osoba v jejíž osobní podpoře spočívá ¹⁷ účel fundace	Uplatní se vždy vedle materiálního SM
§ 6 odst. 4 ZESM	Pokud je ve funkci dle odst. 1 PO	Platí, že SM je SM této PO
Ústav Obecně prospěšná spol. § 6 odst. 2 ZESM	Vždy také fyzické osoby, kterými jsou: - zakladatel - ředitel - člen správní rady - člen dozorčí rady	Uplatní se vždy vedle materiálního SM
§ 6 odst. 4 ZESM	Pokud je ve funkci dle odst. 2 PO	Platí, že SM je SM této PO
Právní uspořádání ¹⁸ § 6 odst. 3 ZESM	Vždy také fyzické osoby, kterými jsou: - zakladatel - svěřenský správce - obmyšlený (beneficiant) - osoba oprávněná k výkonu dohledu nad správou právního uspořádání a která může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného (protektor) - z okruhu osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno, není-li obmyšlený	Uplatní se vždy vedle materiálního SM
§ 6 odst. 4 ZESM	Pokud je ve funkci dle odst. 3 PO	Platí, že SM je SM této PO

¹⁷ Podle zakladatelského právního jednání fundace.

¹⁸ Svěřenské fondy a jiná svou strukturou nebo funkcemi jim obdobná právní uspořádání dle právních řádů členských států Evropské unie viz [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020XC0427\(01\)&qid=1610323682733](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020XC0427(01)&qid=1610323682733)

Při zjišťování SM ústavu je formální SM určen podle § 6 odst. 2 ZESM tj. za formálního SM jsou považovány všechny tyto FO. Pokud je členem statutárního orgánu ústavu PO, postupuje se podle § 6 odst. 4 ZESM. Více také příklad na str. 24. Pokud by přece jen existoval i materiální SM ústavu, který však pro ústav není typický, uplatnil by se vedle formálního SM.

Právnícké osoby, jež z definice nemají žádného skutečného majitele

Pojem SM není vzhledem k jeho smyslu možné vztahovat na veškeré právnícké osoby, a proto § 7 ZESM taxativně stanovuje, které právnícké osoby s ohledem na svůj charakter SM mít nemohou (ani ve formálním, ani v materiálním smyslu).

Jsou jimi:

- a) stát a územní samosprávný celek,
- b) dobrovolný svazek obcí,
- c) státní příspěvková organizace a příspěvková organizace územního samosprávného celku,
- d) školská právnícká osoba zřízená státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí,
- e) veřejná výzkumná instituce,
- f) právnícká osoba zřízená zákonem nebo mezinárodní smlouvou,¹⁹
- g) státní podnik a národní podnik,
- h) okresní a regionální komora nebo začleněné společenstvo podle jiného zákona,²⁰
- i) evropské seskupení pro územní spolupráci,
- j) politická strana a politické hnutí,
- k) církev a náboženská společnost a ostatní právnícké osoby podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti,
- l) odborová organizace a organizace zaměstnavatelů,
- m) honební společenstvo,
- n) společenství vlastníků jednotek,
- o) právnícká osoba, ve které má přímo nebo nepřímo veškeré podíly na prospěchu a hlasovacích právech Česká republika, kraj nebo obec a
- p) obecně prospěšná společnost a ústav, jejichž zakladatelem je ČR, kraj nebo obec.

III. Skutečný majitel transakce

V rámci výkladu problematiky SM je třeba upozornit na AML zákon, který také upravuje kategorii tzv. SM transakce²¹, a to v ustanovení § 4 odst. 4 písm. b). **SM transakce je fyzická osoba, za kterou se obchod provádí.** V tomto případě je skutečný majitel **vázán ke konkrétní transakci nebo obchodu.** Zjištění SM ve výše uvedeném smyslu bude zpravidla souviset s prováděním kontroly klienta ve vztahu k transakcím.

Účelem institutu SM transakce je postihnout situace, kdy určitý obchod není prováděn napřímo, ale je zde využit prostředník. Roli prostředníka má klient (včetně klienta, jenž je fyzickou osobou), který bude zpravidla jednat v pozici tzv. bílého koně za jinou fyzickou osobu v rámci daného obchodu, přičemž účelem takového jednání je tuto fyzickou osobu (tj. SM transakce) zakrýt. Obecně řečeno je pak SM transakce ten, v jehož prospěch a z jehož pokynu (pro koho) se obchod skutečně provádí. Vztah mezi klientem a SM transakce přitom může být

¹⁹ Demonstrativní výčet těchto právníckých osob obsahuje důvodová zpráva k § 7 písm. f) ZESM.

²⁰ Je jím zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

²¹ Jde o transpozici čl. 3 odst. 6 IV. AML směrnice.

nepřímý, tj. může je oddělovat řetězec několika fyzických nebo právnických osob anebo právních uspořádání.

Pokud shrneme výše uvedené pro účely výkladu pojmu SM klienta, pak jej mohou určovat následující skutečnosti a **SM v obecné rovině** může být ten:

1. **kdo je koncovým příjemcem** v právnické osobě či právním uspořádání
2. **kdo má koncový vliv** v právnické osobě či právním uspořádání
3. **kdo zastává určitou pozici** v právnické osobě či právním uspořádání – vyjma osoby ve vrcholném vedení, kdy se jedná o náhradního SM
4. **za něhož se obchod provádí**

Jedná se o alternativní výčet, přičemž jednotlivé skutečnosti se mohou uplatnit samostatně, vedle sebe nebo se mohou překrývat (např. osoba s koncovým vlivem a koncový příjemce, či některý formální a materiální SM).

Část třetí - Zjišťování skutečného majitele

Povinnost zjišťování SM ukládá AML zákon jako součást kontroly klienta, avšak současně také po povinných osobách vyžaduje, aby uchovávaly záznamy o těchto procesech a v případě zjištění nesrovnalostí v rámci tohoto procesu uplatnily zákonem určené postupy za účelem jejich odstranění. Co je považováno za nesrovnalost? Pojem **nesrovnalost** je definován v § 2 písm. n) ZESM a může jít o následující situace:

- **v ESM nejsou zapsány žádné údaje**
- **platné (tj. aktuálně zapsané) údaje neodpovídají skutečnému stavu**
- **údaje, které byly z ESM vymazány bez náhrady, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu**
- **údaje, které byly z ESM vymazány a nahrazeny novými údaji, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu**

I. Zjišťování skutečného majitele jako součást opatření kontroly klienta

V § 9 odst. 2 písm. b) AML zákona se požaduje, aby povinná osoba v rámci kontroly klienta provedla zjištění totožnosti SM a přijala opatření k ověření jeho totožnosti z důvěryhodných zdrojů s tím, že v případě, že klient podléhá povinnosti zápisu do ESM nebo obdobného registru, povinná osoba ověřila SM vždy alespoň z této ESM nebo obdobného registru a z jednoho dalšího zdroje.

V rámci zjišťování totožnosti SM není třeba zjišťovat všechny jeho identifikační údaje ve smyslu § 5 AML zákona - postačí získat údaje v takovém rozsahu, jenž je schopen s vysokou mírou určitosti zjistit identitu fyzické osoby - například jméno, příjmení, adresa pobytu, datum narození a státní příslušnost.

Základním východiskem povinnosti zjišťování SM v AML zákoně je **získání údajů z ESM, či jiné obdobné evidence**, kterou je registr SM vedený v jiném členském státu EU, respektive EHP. V případě třetích zemí se toto východisko uplatní jen, pokud takový registr SM existuje a je veřejně přístupný nebo výpis z něj je získán za součinnosti klienta. Vedle toho je požadováno, aby tento základní zdroj, jež lze beze sporu považovat za zdroj vysoce důvěryhodný, byl doplněn dalším zdrojem. Tento druhý zdroj může být méně důvěryhodný, ale

výsledné zjištění SM samozřejmě důvěryhodné být musí. Povinná osoba by měla vycházet z kategorizace klientů podle rizikového profilu, kdy u klientů s nízkým či středním rizikem ML/TF²² se lze spokojit s doplňujícím zdrojem v podobě **dokumentovaného čestného prohlášení SM nebo člena statutárního orgánu klienta** - právnické osoby. Zatímco v případě vysoce rizikových klientů je nutné informace z ESM doplnit o **vlastní šetření povinné osoby** (viz část čtvrtou, bod III. tohoto metodického pokynu).

Zesílená kontrola klienta

Zjišťování SM se promítá také do zesílené kontroly klienta. Jsou-li naplněny zákonné podmínky pro povinné provedení zesílené kontroly, pak z § 9a odst. 3 písm. a) bodu 1 AML zákona vyplývá povinnost získat **další informace nebo dokumenty o SM**. Uvedený požadavek míří na **provedení vlastního šetření** při zjišťování SM ve vyšším standardu, zahrnujícím např. **předložení zápisů z valných hromad**. Uvedený vyšší standard zjišťování SM by měl vést k racionálnímu zlepšení AML/CFT prevence, a proto není nutné například v situaci jednočlenné společnosti s ručením omezeným, kdy je jediným společníkem fyzická osoba, a zároveň povinná osoba nemá žádnou relevantní informaci naznačující, že tato osoba není SM, vyžadovat další dokumenty. V takovém případě je zřejmé, že by nepřinesly žádnou přidanou hodnotu pro kontrolu klienta v tomto směru.

II. Zjišťování vlastnické a řídicí struktury klienta

V rámci procesu kontroly klienta v souladu s ustanovením § 9 odst. 2 písm. c) AML zákona má povinná osoba zákonnou **povinnost zjistit u klienta právnické osoby nebo svěřenského fondu** (tj. i u obdobného právního uspořádání bez právní osobnosti) **vlastnickou a řídicí strukturu**. Cílem je **zjistit průhlednost těchto struktur** u klienta, tj. zjistit, jak je řízen, kam plynou jeho prostředky a která fyzická osoba ho řídí, resp. přijímá prostředky, a následně **ověřit, zda v této struktuře není osoba, vůči níž ČR uplatňuje mezinárodní sankce** (§ 8 odst. 8 AML zákona).

Tato zákonná povinnost by měla být splněna před vznikem obchodního vztahu s klientem, resp. před provedením první transakce v rámci tohoto obchodního vztahu, a aktualizaci zjištěných informací by měla povinná osoba provádět v průběhu obchodního vztahu v intervalech odpovídajících rizikovosti klienta. Vhodné je klienta smluvně zavázat k bezodkladnému aktivnímu sdělení jakýchkoliv změn nejen u SM, ale i ve struktuře vlastníků a řídicích osob.

Pojem vlastnické a řídicí struktury klienta

Vlastnickou strukturu je nutno vykládat jako strukturu vztahů ve smyslu § 2 písm. f) ZESM, tedy jako **řetězec vzájemně propojených entit (soustava vztahů) vedoucích přímo nebo nepřímo od klienta ke koncovému příjemci nebo k osobě s koncovým vlivem**.

Při zjišťování vlastnické struktury je třeba identifikovat **entity** v této struktuře, přičemž vlastnické struktury právnických osob nejsou nijak teritoriálně omezeny. **Entity** ve vlastnické struktuře mohou být obchodní korporace, neziskové právnické osoby, svěřenské fondy či jiná

---

²² Pojmy nízké a střední riziko jsou míněny obecně. Povinná osoba může rozlišovat více než 3 stupně rizikovosti. Takže pokud např. rozeznává 6 stupňů rizikovosti, tak za nízké a střední riziko může považovat první 3 či 4 z nich.

právní uspořádání. Vztahy mezi entitami ve vlastnické struktuře jsou představovány zejména **podíly** (předně jde o členské podíly, podíly na hlasovacích právech, zisku, základním kapitálu).

V rámci vlastnické struktury rozlišujeme:

1. **Přímé vlastnictví** – klient právnická osoba je přímo vlastněn či ovládán fyzickou osobou²³, která je současně skutečným majitelem, nebo právnickou osobou bez skutečného majitele. Z pohledu ML/TF rizika se přímá vlastnická struktura klienta vyznačuje mnohem nižší rizikovostí než je tomu u nepřímého vlastnictví.
2. **Nepřímé vlastnictví** - klient je nepřímým vlastněn či ovládán přes více úrovní prostředníků – právnických osob nebo právních uspořádání. Obecně platí, že u komplikovaných nepřímých vlastnických struktur klienta bude ML/TF riziko spojené s klientem podstatně vyšší než u klientů s jednoduchou a transparentní strukturou.

Vlastnická struktura jako rizikový faktor má vliv na stanovení rizikového profilu klienta. Povinná osoba by měla shromážděné informace o vlastnické struktuře klienta promítnout do ML/TF rizikového profilu klienta, přičemž je zřejmé, že v případě nepřiměřeně složitě či neprůhledné vlastnické struktury je toto riziko vysoké. **Za nepřiměřeně složitou strukturu lze považovat především tu, která postrádá zřejmý ekonomický účel.**

Řídící strukturu pak představují členové statutárních orgánů jednotlivých právnických osob zapojených do vlastnické struktury.

Ve vztahu k plnění povinností dle AML zákona nadále platí, že **v běžných situacích** (tj. v případě standardní kontroly klienta) **postačí na základě § 9 odst. 3 AML zákona zjišťovat informace o řídicí struktuře jen do tzv. druhé úrovně**. Tedy pokud jde o klienta – právnickou osobu, pak postačí zjistit informace o všech členech statutárních orgánů klienta (pokud tito jsou právnickou osobou tak i jejich statutárních orgánů) a statutárních orgánů právnické osoby ve vlastnické struktuře bezprostředně nad ní. Jde tedy o údaje o členech statutárního orgánu klienta (jež povinná osoba mnohdy získá již v rámci kontroly klienta, jelikož jde o identifikační údaje podle § 5 odst. 1 písm. b) bodu 2 AML zákona – například jméno, příjmení, adresa pobytu, datum narození a státní příslušnost) a právnických osob stojících ve vlastnické struktuře bezprostředně nad ním včetně statutárních orgánů [identifikační údaje podle § 5 odst. 1 písm. b) bodu 3 AML zákona].

Zjišťování informací o řídicí struktuře klienta **v dalších úrovních** by přicházelo v úvahu, pokud je k tomu dán **důvod vyplývající např. z hodnocení rizik nebo z konkrétního případu**.

Na tomto místě je vhodné upozornit, že řídicí strukturu podle AML zákona nelze ztotožnit s pojmem řídicí struktura podle ZESM.²⁴ Do ESM je povinnost zapsat celou strukturu vztahů, pokud existuje, tzn. všechny právnické osoby či svěřenské fondy v této struktuře [§ 13 písm. e) ZESM]. Na druhou stranu se v rámci zápisu této celé struktury nezapisují členové jejich statutárních orgánů.

Nástroje, které lze při zjišťování vlastnické a řídicí struktury použít:

- Komerční externí databáze
- Veřejné rejstříky

²³ Respektive je přímo vlastněn podíl v klientovi – právnické osobě.

²⁴ Pojem řídicí struktury ve smyslu ZESM postihuje tu část struktury vztahů, kterou od osoby s koncovým vlivem putuje vliv. Z hlediska českých AML předpisů je pak tento význam obsažen v pojmu vlastnická struktura (spolu s pojetím části struktury, kterou ke koncovému příjemci putuje prospěch). Pojem vlastnická struktura podle AML zákona a vyhlášky obsahově odpovídá pojmu struktura vztahů podle ZESM.

- Informace od klienta (zakladatelské dokumenty, výroční zprávy, účetní závěrky, vnitropodniková dokumentace, seznam beneficentů svěřenského fondu, prohlášení klienta aj.)
- Informace z veřejných zdrojů

Vlastnická a řídicí struktura nemusí být bezprostředně spjata s pojmem skutečného majitele. Lze ji totiž identifikovat i v situacích, kde skutečný majitel není, viz § 7 ZESM. Pokud je příjemcem prospěchu nebo osobou s koncovým vlivem právnická osoba bez skutečného majitele, pak na tuto osobu sice nedopadají povinnosti týkající se skutečného majitele (a jeho evidování), ale nelze ignorovat, že i tato osoba může vystupovat v rámci složitých řídicích a vlastnických struktur, které je třeba s ohledem na požadavek transparentnosti zprůhlednit.

III. Další povinnosti související se zjišťováním skutečného majitele

1. Aktualizace informací o klientovi

Z § 8 odst. 9 AML zákona plyne **povinnost** povinné osoby **aktualizovat údaje získané v rámci identifikace a kontroly klienta, což zahrnuje i údaje o SM**. Periodicita takových kontrol není záměrně stanovena s ohledem na rozdílné potřeby při řízení rizik ML/TF, mimo jiné v závislosti na typu povinné osoby, logicky by však měla postihnout všechny nastalé změny. Jednou z možností je zavázat klienta k oznamování takových změn již při vzniku obchodního vztahu, nicméně podle rizikového profilu by i povinná osoba měla sama stanovit přiměřené lhůty ověřování dříve zjištěných skutečností, případně povinnost aktualizace vázat k některým klientovým transakcím resp. obchodům, které by mohly riziko navyšovat (např. podle jejich výše, protistrany, účelu transakce či cílové destinace transakcí). Povinné osoby, které se řídí AML vyhláškou, mají v tomto ohledu výslovné a doplňující povinnosti, které musí splňovat (§ 7 odst. 3 AML vyhlášky).

Aktualizaci informací o SM lze provést nahlédnutím do ESM, případně také dotazem na klienta (např. dotazem zobrazeným v internetovém bankovníctví klienta). Odůvodňuje-li to rizikovitost klienta, je pak na místě v rozsahu potřebném k účinnému řízení ML/TF rizik provést šetření ze strany povinné osoby, které samozřejmě zahrnuje kontrolu v ESM či v obdobném registru. Případný dotaz na klienta musí být zaznamenán a formulován tak, aby klient odpověděl komisivně, čili aby výslovně odsouhlasil aktuálnost údajů v ESM. V případě, že klient takový dotaz ignoruje (i po opakovaných výzvách) a za využití různých způsobů zkontaktování klienta ze strany povinné osoby, tj. klient **neposkytne potřebnou součinnost při kontrole klienta, je na místě uplatnit postup podle § 15 AML zákona** a součinnost si vynutit prostřednictvím odmítnutí provedení jakéhokoli obchodu s klientem.

2. Uchovávání informací a dokumentů získaných při zjišťování skutečného majitele

Podle § 16 odst. 1 písm. d) AML zákona má povinná osoba uloženou **povinnost uchovávat informace a dokumenty získané v rámci kontroly klienta**. To zahrnuje i informace získané v rámci zjišťování SM v průběhu celého obchodního vztahu s klientem. Podle § 16 odst. 1 písm. e) AML zákona musí povinná osoba uchovávat také **záznamy o veškerých krocích uskutečněných v rámci identifikace a kontroly klienta**, včetně informací o případných obtížích souvisejících s těmito kroky, což zahrnuje i **informace o vnitřních procesech povinné osoby v rámci zjišťování SM**. V obou případech povinná osoba **údaje uchovává po dobu 10 let** od uskutečnění obchodu mimo obchodní vztah nebo od ukončení obchodního vztahu s klientem, a to na základě § 16 odst. 2 AML zákona. Pro povinné osoby podléhající AML vyhlášce vyplývají další povinnosti z § 18, přičemž důležitým požadavkem dle odst. 2 tohoto ustanovení je uchování a zpracování informací prostřednictvím IT, které zajišťují rychlé a účinné vyhledávání.

Část čtvrtá – Postup při zjišťování skutečného majitele

I. Obecný postup

Povinná osoba má při zjišťování a ověřování osoby v pozici SM využít všechny dostupné prostředky a zdroje informací, aby byla nejen splněna tato povinnost po formální stránce, ale aby byla zejména zajištěna co možná nejvyšší kvalita takového výstupu. Při zjišťování a ověřování osoby SM je třeba si uvědomit, že povinná osoba nemá suplovat povinnosti osob evidujících SM do ESM, avšak v rámci plnění svých AML povinností, jež jsou součástí identifikace a kontroly klienta, využívá jako zdroje potřebných informací zpravidla tyto tři skupiny zdrojů:

1) Veřejné registry či jiné obdobné zdroje dat

Jak již bylo uvedeno výše, základním východiskem při zjišťování SM jsou údaje z ESM. Povinné osoby mají dvě možnosti přístupu do ESM. Jednak mají na základě § 16 odst. 2 ZESM umožněn privilegovaný nezaplatněný dálkový přístup přes webovou aplikaci Ministerstva spravedlnosti, a to ke všem údajům vedeným v ESM. Jednak mohou obecně využívat údaje z veřejně přístupné části ESM, které však nejsou v plném rozsahu. Aktuální elektronický výpis z ESM si může povinná osoba obstarat sama, přičemž k částečnému výpisu není třeba (privilegovaný) dálkový přístup. V případě zahraničních registrů obdobných ESM, kam povinná osoba zpravidla přístup mít nebude, se povinná osoba může spolehnout na aktuální elektronický výpis ze zahraničního registru SM předložený klientem. Tento postup je však možný za podmínky, že výpis je opatřen prvkem (např. kvalifikovaná elektronická pečeť orgánu vedoucího tuto zahraniční registr SM), který dokládá původ dat od orgánu veřejné moci a také jejich integritu, jako je tomu u českého systému ESM. Údaj z ESM představuje pro povinnou osobu základní důvěryhodný zdroj. Povinná osoba může pro účely zjištění SM využívat výstupy i z jiných veřejných registrů (např. obchodního rejstříku), přičemž některé z nich jsou v ČR součástí mechanismu automatického průpisu do ESM např. evidování fyzických osob v určitých pozicích jako SM. Využívání těchto veřejných rejstříků bez dalšího doplňujícího zdroje by mělo být vždy v souladu s rizikově orientovaným přístupem povinné osoby.

2) Klient

V souladu s § 9 odst. 7 AML zákona je klient zdrojem informací, které jsou pro povinnou osobu nezbytné. V praxi často vznikne situace, kdy dané skutečnosti nebudou zásadně zjištěny bez součinnosti klienta, který bude evidující osobou podle ZESM nebo zahraniční osobou či právním uspořádáním. Na žádost povinné osoby jí tak klient musí poskytnout potřebné informace včetně předložení příslušných dokladů. Doplňujícím zdrojem k výstupům z rejstříku či předložené dokumentaci může být například čestné prohlášení klienta. Jeho uplatnění bez dalšího (tj. jako jediného doplňujícího zdroje) je však jen u nízké a středně rizikových klientů v situacích, kdy není jakýkoliv důvod pochybovat o správnosti údaje zapsaného v ESM. V případě vysoce rizikových klientů nebo v situacích, kdy existuje důvod pochybovat o správnosti údaje zapsaného v ESM, může povinná osoba od klienta žádat další dokumenty dokládající postavení jeho SM jako například:

- Výpis z veřejného rejstříku nebo ze zahraniční evidence obdobné veřejnému rejstříku nebo ESM
- Zakladatelské právní jednání (stanovy)
- Zápis z valné hromady
- Účetní záznamy, výpisy z bankovních účtů
- Seznam společníků
- Rozhodnutí orgánu právnické osoby o vyplacení podílu na prospěchu

- Jednání ve shodě: Prohlášení společníků/akcionářů o jednání ve shodě, dohoda o výkonu hlasovacích práv, zpráva o vztazích či výroční zpráva (pokud ji obchodní společnost vypracovává)
- Rozhodnutí více společníků či orgánu PO o změně společenské smlouvy
- Rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady
- Prohlášení evidující osoby nebo SM o jeho postavení (pokud nelze doložit jinak)

Jako příklad z praxe, kdy nebyla provedena dostatečná kontrola klienta při zjišťování SM a povinná osoba se spoléhala pouze na prohlášení klienta, lze uvést následující situaci: *Povinná osoba navázala (nezávisle na sobě) obchodní vztah s obchodními korporacemi A s.r.o. a B s.r.o. V rámci kontroly klienta byl u obou těchto klientů zjišťován SM stejným způsobem, a to pouze předložením čestného prohlášení klientem, které v prvním případě deklarovalo jako SM osobu X a ve druhém případě osobu Y. Ze strany povinné osoby nedošlo k ověření těchto informací z jiných zdrojů. Následně provedený AML dohled zjistil, že údaje uvedené v čestných prohlášeních se nezakládají na pravdě a z veřejně dostupných zdrojů, konkrétně z obchodního rejstříku a Sbírký listin, bylo zjištěno, že SM u obou obchodních korporací je stejná osoba, a to fyzická osoba Z. V daném případě měla povinná osoba ověřit informace nejen z veřejně dostupných rejstříků, ale uplatnit též aktivní součinnost klienta stanovenou v § 9 odst. 7 AML zákona.*

3) **Vlastní činnost povinné osoby (veřejné zdroje, vnitřní zdroje, jiný zdroj informací)**

Povinná osoba přistoupí k vlastnímu šetření nejen z důvodu obstarání informací o SM, ale případně také pro ověření informací získaných od klienta či z ESM. Zejména nepodléhá-li klient zápisu do ESM či její zahraniční obdoby, pak povinná osoba přistoupí k vlastnímu šetření, jež je popsáno níže v části týkající se rizikových klientů (a přiměřeně se uplatní i na ostatní klienty).

II. Evidence skutečných majitelů a zjištění nesrovnalosti

Co je v souvislosti se ZESM považováno za nesrovnalost? Pojem **nesrovnalost** definuje ustanovení § 2 písm. n) ZESM, podle něhož bude **nesrovnalost spočívat ve stavu, kdy:**

- **v ESM nejsou zapsány žádné údaje**
- **platné údaje neodpovídají skutečnému stavu**
- **údaje, které byly z ESM vymazány bez náhrady, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu**
- **údaje, které byly z ESM vymazány a nahrazeny novými údaji, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu** (půjde o údaje, které byly z ESM vymazány bez náhrady nebo byly nahrazeny novými údaji)

Povinná osoba bude zpravidla zjišťovat a ověřovat SM k aktuálnímu okamžiku, tudíž se dá předpokládat, že historickou nesrovnalost běžně povinná osoba nezjistí, ale není to samozřejmě vyloučeno s ohledem na průběžnou kontrolu klienta.

Pokud jde o nesrovnalost spojenou s ESM, mohou ve vztahu k povinným osobám a plnění jejich povinností plynoucích z AML zákona nastat primárně dvě situace:

1. povinná osoba sama detekuje nesrovnalost spojenou se SM (zapsaným či nezapsaným v ESM) při své činnosti, a pak jí vzniká níže uvedená povinnost plynoucí z § 15a AML zákona, nebo
2. povinná osoba při zjišťování SM u svého klienta zjistí, že v ESM je aktuálně zapsána poznámka o nesrovnalosti.

Postup při zjištění nesrovnalosti

Odhalí-li povinná osoba při provádění identifikace nebo kontroly klienta nesrovnalost o jeho SM, má **povinnost tento rozpor řešit**. V § 15a AML zákona se (v návaznosti na požadavek AML směrnice) ukládá povinným osobám, aby spolupracovaly na zajištění aktuálnosti a přesnosti údajů zapisovaných do ESM. Tato spolupráce je založena na detekci případů, kdy povinná osoba na základě své činnosti dojde k důvodnému závěru, že **údaj o SM klienta zapsaný v evidenci** (včetně údajů historických) **není správný**.

Povinná osoba pak bude nejčastěji postupovat v těchto krocích:

1. Upozorní na tuto skutečnost klienta

Povinná osoba klientovi sdělí, v čem nesrovnalost spatřuje a pokud je to účelné, umožní klientovi se k této nesrovnalosti vyjádřit. Pokud klient nevyvrátí nebo neodstraní nesrovnalost v ESM bez zbytečného odkladu (zpravidla do 30 dnů²⁵ s přihlédnutím k určité časové náročnosti zajištění nového zápisu do ESM), povinná osoba postupuje podle bodu 2.

2. Sdělí informaci o nesrovnalosti v evidenci příslušnému soudu

Formu oznámení nesrovnalosti AML zákon výslovně nestanovuje, ale z obsahových náležitostí § 15a lze dovodit, že půjde o oznámení písemné (listinné či elektronické) včetně přiložených písemností. Příslušným k řízení o nesrovnalosti jsou Městský soud v Praze a krajský soud (s výjimkou Krajského soudu v Praze), v jehož obvodu má **sídlo dotčená právnická osoba**. Pro osoby se sídlem v Praze ve Středočeském kraji je tak příslušný Městský soud v Praze. Je-li klientem svěřenský fond, pak se informace sděluje soudu, v jehož obvodu má **svěřenský správce bydliště nebo sídlo**. Povinná osoba oznámení doplní o všechny informace a dokumenty, jimiž ve vztahu k nesrovnalosti vedené v ESM disponuje, včetně vyjádření klienta. Další řešení této nesrovnalosti pak přebírá soud a povinná osoba se v něm nadále neangažuje.

Ve vztahu ke své vlastní činnosti povinná osoba posoudí, do jaké míry má nesrovnalost vliv na rizikový profil klienta, a přijme tomu odpovídající kroky. Uvedeným postupem není dotčeno plnění jiných povinností podle AML zákona, jako je např. kontrola klienta podle § 9 a 9a AML zákona či povinnost neuskutečnit obchod, nenavázat obchodní vztah nebo již navázaný obchodní vztah ukončit podle § 15 AML zákona.

Kdy se tento postup neuplatní?

V praxi může nastat **konflikt mezi zájmem na zajištění správnosti údajů v ESM na straně jedné a zájmem na nerušeném šetření podezřelého obchodu nebo probíhajícího trestního řízení** na straně druhé. Ustanovení § 15a odst. 4 AML zákona proto v takovém

²⁵ Přejícné ustanovení § 60 ZESM stanovuje přechodné období pro zápis údajů do ESM v návaznosti na účinnost tohoto zákona. Proto za nesrovnalost nelze považovat stav, kdy zapsané údaje sice neodpovídají skutečnosti, ale na evidující osobu dopadá toto přechodné období dle ZESM, tudíž má určený čas na doplnění zápisu. Obecně ve vztahu k obchodním korporacím platí, že přechodného období má evidující osoba, která splnila evidenční povinnost včas, a to podle dosavadní právní úpravy. To znamená, že:

- vznikla-li evidující osoba **před 1. 1. 2018**, měla návrh na zápis do ESM podat **do 1. 1. 2019**
- vznikla-li evidující osoba **po 1. 1. 2018**, měla návrh podat **bez zbytečného odkladu po svém vzniku**.

V praxi bude pro povinné osoby obecným vodítkem datum zápisu prvního SM v ESM. Pokud z něho bude zřejmé, že obchodní korporace, která vznikla do konce roku 2017, zapsala poprvé SM v roce 2018, pak na ni dopadá přechodné ustanovení a případná nesrovnalost se zatím (do 1. 12. 2021) nehlásí. Pokud by byl první zápis SM na začátku roku 2019, lze také přechodné období uplatnit s ohledem na prodlevy v zápisu způsobené soudem od faktického podání návrhu evidující osobou (klient by měl vědět, kdy návrh na zápis podal).

Lze se však oprávněně domnívat, že přechodné období na zápis do ESM se nebude vztahovat na obchodní korporace vzniklé v roce 2018 a později, které neprovedly první zápis SM bez zbytečného odkladu, a také na ty obchodní korporace, které vznikly do konce roku 2017 a takový zápis neprovedly vůbec či později než v 1. polovině roku 2019.

případě **dává FAÚ** pravomoc udělit **povinné osobě pokyn, aby se postupu k odstranění nesrovnalostí v ESM zdržela**. V některých případech by totiž vyjevení odhalené nesrovnalosti mohlo vést k tomu, že klient urychleně přesune výnosy z trestné činnosti mimo dosah příslušných orgánů České republiky. V okamžiku, kdy tato obava odpadne, podá FAÚ oznámení o nesrovnalosti soudu.

Aby k výše uvedenému opatření a následnému postupu mohlo dojít i v rámci praxe, lze povinným osobám doporučit, aby zejména v případech, kdy je či má být podáno oznámení o podezřelém obchodu, FAÚ o zjištěné nesrovnalosti informovaly. Zpravidla má-li povinná osoba podezření, že **nesrovnalost v ESM je úmyslného původu** nebo **zásadního významu** a **směřuje k ML/TF aktivitám** tak:

- buď s FAÚ další postup neformálně zkonkultuje,
- nebo podá oznámení podezřelého obchodu, v němž o této nesrovnalosti informuje, a ponechá FAÚ dostatečný časový rámec k případnému udělení výše uvedeného pokynu.

Postup při zjištění zapsané nesrovnalosti v ESM

V praxi může nastat situace, že při zjišťování či ověřování SM klienta v ESM bude v této evidenci aktuálně zapsána poznámka o nesrovnalosti. V souladu se ZESM by z poznámky mělo být zřejmé, v čem je nesrovnalost spatřována a který den došlo k zahájení řízení o nesrovnalosti soudem. V každém takovém případě by však povinná osoba měla zohlednit povahu nesrovnalosti (např. jde o zásadní nesrovnalost, která má vliv na zjištění osoby SM, nebo že všechny údaje zapsané v ESM jsou sporné) a podle toho v daný okamžik vyhodnotit, zda informace zapsané v ESM lze pro účely stanovení SM klienta považovat za důvěryhodné. V takovém případě se neuplatní předpoklad, že „**pokud není zjevné pochybovat, pak se má za to, že je SM v evidenci řádně zanesen**“.

Pokud se jedná o nesrovnalost z hlediska AML/CFT zásadní, měla by se povinná osoba (do okamžiku odstranění této nesrovnalosti) spolehnout na jiný výše uvedený zdroj informací a klient by měl být (dle okolností případu) z tohoto pohledu považován za rizikového (minimálně do doby než dojde k odstranění zásadní nesrovnalosti).

III. Postup v případě rizikových klientů

Jako rizikové klienty z řad **právnických osob a právních uspořádání** (tuzemských i zahraničních) je obecně možné považovat:

- **Klienty s komplikovanou strukturou vztahů** – čím méně průhledná struktura, tím rizikovější
- **Klienty se zahraničními prvky** – čím více zahraničních prvků se v rámci struktury klienta objevuje, tím rizikověji by měl být klient posuzován

V případě rizikových klientů je nezbytné, aby povinná osoba doplnila získanou informaci z ESM dalším důvěryhodným zdrojem, což se zpravidla neobejde bez jejího vlastního šetření. To se může opírat o výpis z veřejných evidencí, jako je obchodní rejstřík či obdobná zahraniční evidence. Ve vztahu k tomuto zdroji je však nutno mít na paměti, že pokud je struktura vztahů omezena na Českou republiku, a zároveň je SM v ESM zapsán na základě automatického průpisu údajů z obchodního rejstříku, nepřináší takové šetření žádnou přidanou hodnotu.

Dalším možným zdrojem informací ve vztahu ke SM mohou být dokumenty dokládající postavení SM uvedené na str. 18, jako zápisy z valné hromady, seznamy akcionářů či účetní záznamy. Na konečného příjemce ve struktuře vztahů bezprostředně nad klientem mohou

poukazovat výpisy z klientových bankovních účtů. V rámci postupu zjišťování SM u rizikových klientů je také žádoucí využít výše zmiňovanou povinnost součinnosti klienta a vyzvat jej, aby předložil svou vlastní dokumentaci dokládající, kdo je jeho SM - **každá právnická osoba má povinnost znát svého SM**, a nesplnění této povinnosti s péčí řádného hospodáře má zásadní negativní důsledky pro členy statutárního orgánu²⁶. Povinná osoba rovněž může těžit z výměny informací s jinými povinnými osobami či ze soukromých databází agregujících údaje o SM.

IV. Rozlišení postupu při zjišťování skutečného majitele klienta v návaznosti na zemi, v níž je evidován

Při zjišťování SM klienta bude povinná osoba vystavena různým situacím v návaznosti na stát, v němž je evidován SM klienta. Jejím klientem může být tuzemská nebo zahraniční entita (právnická osoba či právní uspořádání), přičemž mohou nastat tyto situace:

1. Klient je registrován v ČR

2. Klient je registrován v jiném členském státě EU nebo EHP

3. Klient je registrován ve třetí zemi

S ohledem na výše uvedené situace se bude postup při zjišťování SM klienta do určité míry lišit, a to zejména s ohledem na přístup k informacím o SM a s ohledem na rizikovost takového klienta.

1) Klient je (respektive má být) zapsán v české evidenci skutečných majitelů

Tato situace nastane tehdy, **má-li daný klient právnická osoba sídlo v ČR** nebo se jedná o právní uspořádání, **má-li jeho svěřenský správce bydliště, sídlo nebo pobočku**

a) na území České republiky, nebo

b) mimo území některého z členských států Evropské unie a

1. právní uspořádání je z území České republiky spravováno,

2. právní uspořádání je tvořeno majetkem, který je převážně umístěn na území České republiky,

3. v právním uspořádání je spravována nemovitá věc nacházející se na území České republiky,

4. ve vztahu ke spravovanému majetku navázal na území České republiky obchodní vztah, nebo

5. účelu sledovaného vytvořením právního uspořádání má být dosaženo na území České republiky,

přičemž zároveň není skutečný majitel daného právního uspořádání již evidován v evidenci skutečných majitelů jiného státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru. Ve většině případů by měl být svěřenský fond současně evidován v evidenci svěřenských fondů.

V této situaci, jak již bylo uvedeno výše, musí povinná osoba ověřit SM z české ESM a z alespoň jednoho dalšího zdroje, přičemž charakter tohoto zdroje může podle okolností sahát od čestného prohlášení klienta až k vlastnímu šetření. V každém případě musí zdroje, z nichž povinná osoba SM zjišťuje, v konečném souhrnu vyústit ve zjištění SM hodnověrným způsobem.

---

²⁶ § 53 odst. 1 ZESM - Není-li SM obchodní korporace zapsán v ESM, nesmí tato obchodní korporace vyplatit podíl na prospěchu jemu, ani PO nebo právnímu uspořádání, jejichž je rovněž SM. To samé platí pro výplatu podílu na prospěchu PO nebo právnímu uspořádání, jež nemá v ESM zapsaného žádného SM. Právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích, který nebyl podle výše uvedeného vyplacen do konce účetního období, ve kterém bylo rozhodnuto o jeho výplatě, zaniká.

V případě, že povinná osoba při zjišťování SM odhalí nesrovnalost v české ESM, postupuje podle § 15a AML zákona.

2) Klient je (respektive má být) **zapsán v ESM jiného členského státu EU nebo EHP**

Tato situace nastane tehdy, **má-li daný klient právnická osoba sídlo v předmětném členském státě** nebo se jedná o právní uspořádání, má-li svěřenský správce bydliště, sídlo nebo pobočku

- a) na území předmětného členského státu, nebo
- b) mimo území některého z členských států Evropské unie a
  1. právní uspořádání je z území předmětného členského státu spravováno,
  2. právní uspořádání je tvořeno majetkem, který je převážně umístěn na území předmětného členského státu,
  3. v právním uspořádání je spravována nemovitá věc nacházející se na území předmětného členského státu,
  4. ve vztahu ke spravovanému majetku navázal na území předmětného členského státu obchodní vztah, nebo
  5. účelu sledovaného vytvořením právního uspořádání má být dosaženo na území předmětného členského státu.

V této situaci musí povinná osoba ověřit SM z ESM předmětného členského státu²⁷ a z alespoň jednoho dalšího zdroje, přičemž charakter tohoto zdroje může rovněž zde podle okolností sahát od čestného prohlášení až k vlastnímu šetření. V každém případě musí zdroje, z nichž povinná osoba SM zjišťuje, v konečném souhrnu vyústit ve zjištění SM hodnověrným způsobem.

V případě, že povinná osoba při zjišťování SM odhalí nesrovnalost v ESM předmětného členského státu, nemá povinnost nesrovnalost řešit s orgánem vedoucím danou evidenci. Tato nesrovnalost by však měla být posouzena jako vysoké riziko ML/TF u daného klienta.

3) Klient je (respektive má být, pokud existuje taková povinnost) **zapsán v ESM třetí země**

Jde-li o třetí zemi, nemusí povinná osoba nahlížet do její ESM, nicméně může ji podle okolností použít jako důvěryhodný zdroj informací ke zjištění SM. Podle okolností pak může rovněž jako doplňující zdroj informací posloužit čestné prohlášení klienta, které bude nutné doplnit souvisejícím dokumentem předloženým ze strany klienta a vlastním šetřením povinné osoby. Lze však říci, že v současné době, vzhledem k malému rozšíření konceptu SM mimo země EU, bude namíste v dané situaci provést vlastní šetření.

Odhalí-li povinná osoba při zjišťování skutečného majitele nesrovnalost v ESM předmětné třetí země, nemá povinnost nesrovnalost řešit s orgánem vedoucím danou evidenci, jelikož postup podle § 15a AML zákona se váže pouze k české ESM. Tato skutečnost však zakládá vysokou rizikovitost klienta.

V. Postup při zjišťování skutečného majitele transakce

Zjišťování **SM transakce** ve smyslu § 4 odst. 4 písm. b) AML zákona míří na odhalování osob, za které se obchod provádí. Tento koncept je důležitý pro upozornění na možnou roli řízených

²⁷ V budoucnu by měl být zprovozněn systém propojení registrů SM členských států, tzv. BORIS (Beneficial ownership registers interconnection system), do kterého budou mít přístup i povinné osoby z členských států; v České republice prostřednictvím rozhraní dálkového přístupu národní ESM.

zprostředkovatelů a na roli tzv. bílých koní, kteří jsou využíváni k zastření toho, kdo má z transakce konečný prospěch. Vzhledem k výše uvedenému by se hlavní těžiště detekování těchto případů povinnou osobou mělo nacházet nejen v rámci obchodního vztahu při průběžném monitorování transakcí ve smyslu § 9 odst. 2 písm. d) AML zákona a v odpovídající kontrole klienta, ale také v případě jednorázových obchodů. Přičemž je nutno požadavky AML zákona interpretovat tak, že pokud povinná osoba nedisponuje žádnou relevantní informací naznačující, že by její klient figuroval na pozici bílého koně, pak postup zjišťování SM transakce nepřináší žádné další kroky nad rámec běžného monitorování transakcí.

Lze předpokládat, že v praxi budou existovat různé scénáře takových případů a u složitějších struktur či v případě zapojení více subjektů a bankovních účtů bude v praxi obtížné, aby sama povinná osoba za využití shromážděných informací detekovala SM transakce, resp. detekovala, která obchodní korporace či právní uspořádání je zdrojovým subjektem. V těchto případech však budou zpravidla naplněny znaky podezřelého obchodu, který by měl být oznámen FAÚ v souladu s AML zákonem.

Jako příklad lze uvést situaci, kdy na účet fyzické osoby A budou pravidelně za určité období přijímány finanční prostředky od jiné fyzické osoby B, která bude vedena jako SM obchodní korporace. Obdobně může být účet fyzické osoby A kreditován hotovostními vklady od fyzické osoby B. Podezření, že osoba A by mohla být SM transakce, budou zesilovat další skutečnosti, jako např. osoba A získá tyto příjmy krátce poté, co došlo k rozdělení zisku v obchodní korporaci, u které je B veden jako SM nebo osoba A bude mít i jiné vazby na obchodní korporaci (např. obchodní i prostřednictvím jiné PO, vazby prostřednictvím osoby blízké, aj.).

O případu, kdy dojde k využití bílého koně (fyzická osoba B) pro účely zastření SM, lze uvažovat, pokud např. osoba B je vedena v ESM jako SM obchodní korporace a podíly na zisku jsou vypláceny na její bankovní účet, ke kterému má dispoziční oprávnění pouze osoba A.

VI. Příklady k určení SM

Je zřejmé, že v reálných situacích mohou u klientů nastat různé modalities v jejich vlastnických a řídicích strukturách, a určení (resp. ověření) SM u komplikovaných kaskád vztahů tak bude představovat problém. Níže uvádíme stanovisko FAÚ k postupu při určování SM u vybraných případů, které se při diskusích objevily, a vzhledem k doposud chybějící praxi při aplikaci ZESM ze strany evidujících osob, je tedy návodné.

- **Případ, kdy členem statutárního orgánu v jiné než obchodní korporaci a v bytovém nebo sociálním družstvu je právnická osoba. Má se rozkrýt tato právnická osoba a je osoba s koncovým vlivem této právnické osoby SM? A jak postupovat, když PO - statutární orgán je osobou vymezenou v § 7 ZESM nebo jejího SM nelze určit (rozdobená vlastnická struktura)?**

Pro případy, kdy je členem statutárního orgánu v jiné než obchodní korporaci a v bytovém nebo sociálním družstvu právnická osoba, nestanoví ZESM žádnou právní domněnku, jež by zjišťování materiálního SM usnadňovala. V tomto případě je tedy nutno v první řadě obecně hledat fyzickou osobu s koncovým vlivem či fyzickou osobu, jež je koncovým příjemcem.

- **Jak postupovat při určení SM klienta PO, jejíž podíly byly vloženy do svěrenského fondu?**

SM se u obchodní korporace určí nezávisle na formálních SM svěrenského fondu a podle pravidel pro určení SM obchodní korporace (SM tak budou výlučně osoby, jež vykonávají rozhodující vliv či jsou koncovými příjemci této korporace). Materiálními SM korporace nebudou zpravidla všichni formální SM svěrenského fondu, proto by povinnou osobu mělo také zajímat, jaké všechny osoby jsou angažované ve svěrenském fondu, který spravuje nějaké obchodní podíly jejího klienta.

- **Případ, kdy v pozici zakladatele fundace, o.p.s. či ústavu bude PO, která má nad sebou ovládající osobu, u které se nepodařilo zjistit SM (např. rozdrobená vlastnická struktura). Uvedou se v pozici zakladatele fyzické osoby ve vrcholném vedení této osoby s koncovým vlivem?**

Je-li v pozici zakladatele jiná právnická osoba, postupuje se podle § 6 odst. 4 ZESM tzn. na pozici formálního SM fundace, o.p.s. či ústavu bude SM právnické osoby

- *Pokud je zakladatelem např. akciová společnost s rozdrobenou vlastnickou strukturou, která sama nemá materiálního SM, dojde u této a.s. k určení náhradního SM dle § 5 odst. 1 ZESM. Pak na pozici formálního SM fundace, o.p.s. či ústavu bude náhradní SM a.s. s rozdrobenou vlastnickou strukturou, jež je na pozici zakladatele.*
- *Pokud by byla zakladatelem fundace např. akciová společnost s materiálním SM (jediný akcionář), tak tento není bez dalšího materiálním SM fundace, ale bude opět na základě § 6 odst. 4 ZESM pouze formálním SM.*

Část pátá – ML/TF rizika a varovné signály

I. Obecně

Zneužívání právnických osob a právních uspořádání pro účely legalizace výnosů z trestné činnosti, pro zdrojovou trestnou činnost (jako např. korupce, drogová trestná činnost, podvody, trestná činnost související s veřejnými zakázkami, aj.) nebo pro financování terorismu je celosvětovým problémem. Uplatňování opatření kontroly klienta a transparentnosti právnických osob a právních uspořádání je jedním ze způsobů boje proti ML/TF, který je úzce spjat s hodnocením ML/TF rizik.

Pokud dojde k detekci rizikových faktorů a varovných signálů (tzv. red flags) u daného klienta, povinná osoba by měla přijmout odpovídající postupy a opatření vyplývající pro ni z AML zákona, vyhlášky ČNB č. 67/2018 Sb. a z jejích vnitřních předpisů (např. kategorizace klienta jako rizikového či vysoce rizikového, opatření neuskutečnění obchodu dle § 15 AML zákona, oznámení podezřelého obchodu dle § 18 AML zákona apod.), aby toto riziko nejen minimalizovala a odpovídajícím způsobem řídila, ale aby se sama nepodílela na případném praní špinavých peněz či financování terorismu.

II. Příklady rizikových faktorů a varovných signálů spojených s povinností zjišťovat skutečného majitele klienta včetně jeho vlastnické a řídicí struktury

Níže uvedené příklady rizikových faktorů spojených s problematikou zjišťování a určení SM u klienta mohou být detekovány samostatně či společně s dalšími, i zde neuvedenými rizikovými faktory.

- Klient neposkytuje povinné osobě požadovanou součinnost nebo odmítá poskytnout informace o SM
- Klientem poskytnuté informace nebo způsob jejich poskytnutí mají znaky podezřelosti nebo jsou tyto údaje značně nedůvěryhodné
- Klient, jehož skutečný majitel, osoba jednající jeho jménem (zákonný zástupce, opatrovník, člen statutárního orgánu, zástupce na základě plné moci apod.) nebo disponent, je politicky exponovanou osobou - tzv. přenesená rizikovitost
- Skutečnost, kdy zemí původu SM, osoby jednající jménem klienta (zákonný zástupce, opatrovník, člen statutárního orgánu, zástupce na základě plné moci apod.) nebo osoby nakládající s majetkem klienta (disponent, držitel platební karty, zmocněnec elektronického bankovníctví apod.), je vysoce riziková třetí země - tzv. přenesená rizikovitost
- Klient, který nemá průhlednou vlastnickou strukturu²⁸
- Klient, který má složitou vlastnickou strukturu zahrnující řadu vrstev akcií / obchodních podílů registrovaných na jméno jiných právnických osob
- Klient, který je právnickou osobou s akciemi na majitele (doručitele)²⁹
- Klient, který je svěřenským fondem nebo obdobným právním uspořádáním
- Klient, který má offshorovou vlastnickou strukturu či je do ní zapojena vysoce riziková země
- Klient, který je tzv. skořápkovou společností, s různou vlastnickou strukturou, zejména v případech existence zahraničního vlastnictví, které je rozšířeno napříč jurisdikcemi
- Klient, který je ready-made společností, tj. subjekt bez historie a založen na počkání a následně prodán
- Klient, který je právnickou osobou bez skutečné činnosti či prokázané aktivity (chybějící internetové stránky, minimální základní kapitál, nedoložené účetní závěrky, sídlo v bytovém domě)
- Klient s osobou jednající jeho jménem / statutárním orgánem / skutečným majitelem, která má trvalý pobyt na obecním/městském úřadě
- V rámci struktury klienta, který je právnickou osobou, figuruje právní uspořádání (tuzemské nebo zahraniční)
- Klient s osobou jednající jeho jménem / statutárním orgánem / skutečným majitelem, který je rezidentem ve státě bez jakékoliv faktické vazby na klienta, na ČR, případně bez dispozičního oprávnění k účtu klienta
- Klient (právnická osoba či právní uspořádání), který je zakládán na základě plné moci
- Klient, u kterého byla zjištěna významná nesrovnalost v údajích zapisovaných do ESM včetně absence takového zápisu
- Klient, jehož statutární orgán či jiné osoby ve vedení jsou profesionální správci společností (tzv. „nominee directors“)
- Klient, jehož skutečný majitel je zastřený v důsledku skrytého držení aktiv (např. tzv. nominee agreement).

²⁸ Dle § 9 odst. 3 písm. d) AML vyhlášky se o neprůhlednou vlastnickou strukturu nejedná, pokud je klient právnickou osobou, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu nebo zahraničním trhu obdobnému evropskému regulovanému trhu, pokud podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropské unie.

²⁹ Po povinné imobilizaci po nabytí účinnosti zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů, tento rizikový faktor míří hlavně na zahraniční subjekty.

Část šestá – Závěrečná ustanovení

Tento metodický pokyn nabývá účinnosti dne 1. června 2021.

Ing. Libor Kazda
ředitel